

КАКВО НЕ ТРЯБВА НИКОГА ДА ЗАБРАВЯМЕ

Академично слово на Ректора на НАТФИЗ проф. д.н.Любомир Халачев по случай 24май и дипломирането на абсолвентите Випуск 2015г

Скъпи студенти, преподаватели и служители от Академията,

Скъпи гости,

Когато братята Кирил и Методий са създавали нашата азбука, те са имали ясното разбиране, че народ без писменост и образование е обречен на изчезване. Ето как ясно описва това значение Захарий Стоянов : „Народният ни празник Кирил и Методий, който се празнуваше твърде тържествено из цялото ни отечество, можа да въодушеви и да събуди убития народни дух толкова много, особено в простолюдието, щото с него не може да се равни никое друго средство.“ И за нас този ден е не само светъл празник, но и ден в който ние откриваме отново и отново смисъла на своето съществуване - като хора, на които им е отредено да се занимават с изкуство и да пазят от унищожаване духа на народа, така както са го правили светите братя Кирил и Методий.

Марк Твен е казал: „Най-важните дни в живота ти са денят, в който си се родил и този, в който си разбрал защо!“ Аз съм сигурен, че през тези четири години, прекарани в Академията, вие сте разбрали защо сте се родили и какъв жребий ви се е паднал на този свят. Но заедно с късмета, който сте изтеглили при раждането си, вие сте приели и задълженията, които обществото ви вменява по този повод. И за които никога не трябва да забравяте! Прав е Йосиф Бродски когато пише: „За равнодушието си към културата обществото се разплаща най-напред с гражданските си

свободи. Стесняването на културния хоризонт е майка на стесняването на политическия кръгзор“. Затова днес Академичното слово, което съм ви подготвил, носи названието: „Какво не трябва никога да забравяме“.

Събрали веднъж прочутите италиански режисьори и ги попитали какво правят за младите кинематографисти. Франческо Рози казал, че им чете лекции, Ермано Олми казал, че ги взима като практиканти. А Дино Ризи казал: „Аз остарявам и в края на краищата ще умра! Правя го за тях!“ Какво мога аз да добавя към това „нежно“ признание. Ние всички вървим по своя път и ще се радваме, ако след нас виждаме да идват тези, които ще ни заместят.

Пътя , който вие ще следвате трябва да ви носи просто, човешко удовлетворение. В противен случай той скоро ще загуби притегателната си сила, сътворена от опитите ви като студенти да се докоснете до сферите на изкуството. Опитайте се да бъдете постоянно с отворени очи към успехите, без да забравяте за провалите. Учете се от тях, по възможност без да правите трагедии- не забравяйте, че всички ние сме участници в красивата игра на въображението. Дайте й шанс да ви направи щастливи . И се опитайте да се сродите с това усещане – усещането за щастие от работата за изкуството – в своето ежедневие.

Сигурно сте чували, че някои продуценти в желанието си да избегнат провалите правят т.нар. зрителски тестове- показват филма на публиката преди да го пуснат на екрана. Целта им е да предвидят реакциите на публиката - но в крайна сметка тези тестове нямат никакъв смисъл. Защо, какво лошо има в тестовете за публиката? Просто те не вършат работа- ако вършеха, нямаше да има никога провали. Прimitивният постулат, който са ни набивали години наред в главите, че „изкуството е в дълг пред народа“, накара много хора да повярват в това.

А изкуството и литературата са независими субстанции и не се подчиняват на лозунги и заплахи, не се подчиняват също така и на сложни сметки. Но тези мисли имат и друга страна. На една среща именитият американски режисьор Уилям Фридкин разви интересна теза. Всичко е в комуникацията – обясняваше той - искаш да правиш филми, значи искаш да кажеш нещо на хората. Тогава направи го така, че те да те разберат. В противен случай защо правиш кино? Аз бих добавил- ако нямаш какво да кажеш, защо правиш изкуство въобще!

Наистина разнообразието от култури на Стария Континент е по – голямо в сравнение с която и да е друга област по света. Според теорията за межкултурните различия, разработена от психолога Хеер Хофстеде, в Европа се срещат пет от шестте възможни модела на организационна култура. Държави като Австрия, Германия и Швейцария, които са част от групата известна като „Добре смазаната машина“, се характеризират с ясно структуриране на организациите, колективизъм и избягване на несигурността. Но подобен начин на мислене и поведение не биха били разбрани особено добре в англо-саксонските страни например, където водещи принципи са свободата на действие, толерирането на риска и стремежът към постигане на по – добри индивидуални резултати. А какво да говорим за нашата национална психология, която трудно се поддава на определение дори в рамките, които психолозите и социолозите се опитват да формират. Но, трябва все пак да помним, че „ ЕС е онова “светло бъдеще”, което не идва с революции, не идва с оръжие. А идва с труд и върховенство на закона. За нашето общество да стигне до идеята за това бъдеще е огромен успех. Вярвам, че присъединяването към ЕС беше мечтата на голяма част от българите. Смятам, че това е мечтата и на много граждани в съседните ни държави, защото само сътрудничеството и липсата на граници може да излекува раните от войната и омразата.“-

цитирам есето на двайсетгодишна българска студентка, която така определя отношението си към ЕС и българското присъствие в европейската организация.

Дадох ви този литературен пример за да ви напомня, че разговорите около категориите „добро“ и „лошо“ не са от вчера. Нужно ли е да обясняваме, че те са следствие от модела на възпитание. И когато казваме, че искаме да бъдем европейци (каквото и да влягаме в това понятие) трябва да знаем, че преди всичко трябва да се научим да разговаряме с нашите колеги и приятели от другите страни с еднакви понятия! Демокрацията, която беше дълги години мечта на българските граждани, е крехък баланс между сигурност и свобода. Тука определящата дума е „баланс“! Говорил съм при друг случай защо е важно да познаваме думите и да ги използваме правилно. За тази цел не е достатъчно само да имаме много информация. Трябва освен това да сме получили познание как да използваме информацията.

Разликата между информация и познание е ключова- едното е само логика, другото е осъзната необходимост. Представете си какво ще разбере някой марсианец, ако ви попита какво е "чест" и вие го насочите към Google! Вие бихте ли разбрали, би ли могло едно малко дете да разбере какво е "чест", само като гледа случайните резултати изскочили от информационната система, в която няма автори, няма отговорни физиономии, няма възможност за разсъждение! Затова на нас са ни нужни автори, които мислят и създават самоличности. През 2014г в ателието на художника Жил Тозело който подготвя възстановка на най-старите европейски скални рисунки от пещерата Шове, в Южна Франция, дошли малки деца. Едно момиченце, като разгледало рисунките на лъвове и бизони по стените попитало: „Защо хората от ледниковата епоха са рисували“. Художникът се засмял и казал, че това е най-важният въпрос,

който са му задавали. „Запитай сама себе си защо посягаш към молива и започваш да рисуваш- отговорил той на момиченцето - Може би защото имаш нужда от това.“

Анна Ахматова казала веднъж на Валери Брюсов: „Схванал си секретите на занаята, но все още не знаеш тайните на творчеството!“ Това е, уважаеми млади колеги, към което вие трябва да се стремите и на което да посветите своите сили след като тука сме ви показали секретите на занаята – да откриете тайните на творчеството. **Да не останете със студени сърца, не познали нито победа, нито поражение!**

И тъй като днес честваме празника на светите братя Кирил и Методий само като допълнение ще кажа – вие вече сте автори, създатели на изкуство. Вашето призвание е да носите в домовете на хората радост и добри мисли, да ги учите и просветлявате. И затова НИКОГА НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ , че Свещените текстове са написани на четири езика – четвъртият е българският! Помнете го и го разяснявайте на хората!

Започнах с думите на Марк Твен. И ще завърша с тях. След като сте разбрали защо сте се родили на този свят вашият път, скъпи абсолвенти, е ясен и определен. Затова ви пожелавам:

- Да мечтаете без задръжки – и да не се отказвате от мечтите си!
- Да бъдете безкомпромисни към себе си и своето изкуство, но добри и разбираци – към своите колеги!
- Да изградите в себе си силен дух- за да можете да издържите на всичко, което животът ви е определил и пак да излезете победители!

На добър час!